

1 **Följebrev Proposition 5:** 2 **Revidering av SFS syn på högskolans** 3 **omfattning, utbud, finansiering och** 4 **antagning**

5 **Inledning**

6 Under verksamhetsåren 17/18 och 18/19 har styrelsen arbetat med att utveckla
7 SFS principprogram och ställningstaganden, varav en revidering av SFS
8 principprogram antogs av SFS fullmäktige 2019. Bakgrunden till arbetet är att det
9 har identifierats att principprogrammet och ställningstagandena ibland står emot
10 varandra, att åsikterna ofta är olika konkreta och att texterna ibland är
11 osammanhängande. Därför valde styrelsen 18/19 att lägga fram ett principprogram
12 som är enhetligt för att komma till ordning med problemet. Tanken var att övriga
13 ställningstaganden skulle uppdateras vid senare tillfällen för att lättare se till att
14 de är i enlighet med principprogrammet som är det överordnade dokumentet.
15 Styrelsen 19/20 har tagit vid detta arbete och föreslår revideringar av SFS
16 ställningstaganden.

17 Nedan redogörs för de föreslagna förändringarna. Observera att endast större
18 förändringar och inte omformuleringar eller mindre tillägg omnämns. I bilaga
19 återfinns ställningstagandet SFS syn på högskolans omfattning, utbud,
20 finansiering och antagning där alla förändringar har färgmarkerats.

21 **Motivering till föreslagna ändringar**

22 **Övergripande**

- 23 ● Ställningstagandet har fått ett nytt namn för att alla ställningstaganden
24 ska följa samma form.
- 25 ● Dokumenthistoriken har strukits på grund av att den ej är komplett och att
26 det inte finns med dokumenthistorik i principprogrammet.
- 27 ● Alla referenser har tagits bort då ställningstaganden ska vara renodlade
28 åsiktsdokument.
- 29 ● Flera revideringar har gjorts för att skapa en större enhetlighet med SFS
30 andra ställningstaganden och principprogrammet.

- 31 ● Omformuleringar av mindre betydelse har gjorts i dokumentet för att
32 förtydliga och höja läsbarheten.
- 33 ● Texten har bearbetats för att göra den mer tidlös genom att
34 nulägesbeskrivningar och tidsberoende fakta har tagits bort eller
35 omformulerats. SFS ställningstagande ska vara tidlöst och fungera
36 oberoende av hur omvärlden förändras.
- 37 ● Fotnoter har tagits bort i hela dokumentet för att förbättra läsbarheten.
38 Dessa har använts för att förtydliga termer som är mycket enkla att slå upp
39 eller istället kan förklaras löpande i texten.
- 40 ● Ordet högskolan har tagits bort och ersätts av antingen akademien, lärosäten
41 eller högre utbildning. I stort kan ordet “högskolan” och “akademien”
42 användas synonymt med varandra men styrelsen anser att akademien kan
43 uppfattas mer inkluderande när sådana frågor som rör både forskning och
44 utbildning avses. I SFS principprogram används i princip uteslutande ordet
45 akademi och av den anledningen vill styrelsen också konsekvent använda
46 det ordet i ställningstagandena. Ordet “lärosäten” används när specifikt
47 lärosäten som organisatoriska enheter avses vilket inkluderar både
48 högskolor, universitetet och enskilda utbildningsanordnare. Ordet “högre
49 utbildning” används när främst högre utbildning avses och inte forskning.

50 1. Inledning

- 51 ● Inledningen har skrivits om för att skapa en enhetlig inledning av alla
52 ställningstaganden.
- 53 ● Syftet har strukits och delar har inkorporerats i inledningen. Delar av syftet
54 var utdaterat eller irrelevant.
- 55 ● Begreppsstycket har strukits. Anledningen är att styrelsen ser att det är
56 lämpligare att hålla nere dokumentets storlek och istället definiera
57 relevanta begrepp löpande i texten där ett särskilt begrepp omnämns för
58 första gången.

59 2. Omfattning

- 60 ● SFS använder begreppet “utbildningsplatser” i huvuddelen av sina
61 dokument för att benämna hur många studenter som ska antas till en viss
62 utbildning. Det korrekta begreppet enligt Universitets- och högskolerådets
63 ordbok är dock “studieplats” men styrelsen har valt att behålla
64 utbildningsplats för att undvika sammanblandning med studenternas
65 fysiska arbetsplatser. Med anledning av detta har styrelsen valt att lägga
66 till en förtydligande mening rörande begreppet utbildningsplats.

67 2.1 Högre utbildnings kvantitet och kvalitet

- 68 ● SFS hållning rörande kvalitet i förhållande till kvantitet på en nationell
69 nivå har förtydligats. I tidigare dokument stod andemeningen av följande
70 tre åsikter: “alla kvalificerade sökande ska ha tillgång till en

71 utbildningsplats”, “alla utbildning ska hålla hög kvalitet” och “resurser och
72 kvalitet hänger till viss del ihop”. Om det inte finns tillräckligt mycket
73 resurser för att detta ska vara en realitet faller dessa tre åsikter samman
74 varav ett förtydligande krävs att alla kvalificerade sökande ska ha en
75 utbildningsplats så längre kvaliteten på utbildningen kan upprätthållas.

76 • Tredje stycket har omformulerats för att tydliggöra att kvantitet och
77 kvalitet i utbildning inte nödvändigtvis måste stå emot varandra.

78 • Stycke fyra har förtydligats.

79 2.2 Akademinns särart och avgränsning

80 • I stycke två har meningen om yrkeshögskolan strukits då det är ett direkt
81 faktapåstående.

82 • I stycke tre har “student” ändrats till “individ” då vi pratar om människor i
83 allmänhet och inte uttryckligen om studenter inom högre utbildning.

84 3.1 Överblick över utbildningsutbudet

85 • Stycket har formulerats om för att ta bort sådana lydelse som är
86 tidsbundna och istället uttrycka det i åsikter som kan existera oberoende av
87 olika samhällsförändringar.

88 3.2 Mångfald i utbildningsutbudet

89 • Stycket har omformulerats för att skapa ett tydligare stycke och sådana
90 lydelse som styrelsen anser är alldeles för specifika har tagits bort.

91 3.3 Principer för vilka utbildningar som ges vart

92 • UKÄ som en särskild myndighet har tagits bort och istället är det skrivet
93 mer allmänt vad SFS anser ska göras men SFS pekar inte explicit ut vem
94 som ska göra det.

95 • Tredje stycket rörande exempel på olika akademiska, studiesociala och
96 strukturella faktorer har tagits bort då innehållet till stor del återfinns i
97 tredje stycket under 4.1.

98 3.4 Finansiering av Massive Open Online Courses

99 • Rubriken har ändrats från “MOOCs och resurser” till “Finansiering av
100 Massive Open Online Courses” för att tydliggöra innehållet.

101 • Styrelsen har strukit sådant innehåll som är tidsbundet.

102 4.1 Statlig styrning av utbildningens omfattning och utbud

103 • Första meningen har strukits då det inte är helt konsekvent med övriga
104 åsikter. Det är studenterna som avgör vad en användbar utbildning är för
105 dem utifrån vad de ämnar nyttja utbildningen till. Dock kan inte en student
106 avgöra detta utan kunskap om till exempel samhällets behov eller

107 arbetsgivarnas efterfrågan. Alltså kan inte en student ensamt avgöra om en
108 utbildning är användbar för studenten.

- 109 • De olika rubrikerna rörande statlig styrning av utbildningens omfattning
110 och utbud har satts samman under en gemensam rubrik då det ger ett
111 bättre textflöde i och med att områdena är sammanflätade med varandra.

112 4.2 Lärosätenas styrning av utbildningens omfattning och utbud

- 113 • De olika rubrikerna rörande lärosätets styrning av omfattning och utbud
114 och andra aktörers roll på lärosätetsnivå har satts samman under en
115 gemensam rubrik då det ger ett bättre textflöde i och med att områdena är
116 sammanflätade med varandra.

117 5. Resurstilldelning

- 118 • En beskrivande del rörande resurstilldelning har inkluderats som tidigare
119 återfanns i begreppsförklaringen.

120 5.1 Ersätt utbildningens verkliga kostnader

- 121 • Styrelsen har tagit bort ett större stycke som tidigare lagt grunden för SFS
122 åsikter om resursfördelning. Styrelsen har valt att lägga en längre
123 motivering rörande denna förändring eftersom styrelsen vill problematisera
124 de nuvarande åsikterna och varför de i praktiken har varit svåra att
125 efterleva i tidigare påverkansarbete.

126 Merparten av åsikterna som nu föreslås strykas kommer från en tid långt
127 innan arbetet med Styr- och resursutredningen (STRUT) påbörjats.
128 Åsikterna beskriver att SFS önskar se ett resurstilldelningssystem med
129 grundprincipen att "utbildningen ska ersättas för dess faktiska kostnader".
130 Problemet med denna princip är att den vid närmare anblick är
131 intetsägande om inte vidare tolkning görs; en utbildning kommer alltid de-
132 facto kosta lika mycket som den ersätts för. Det som har varit tolkningen i
133 praktiken är att alla utbildningar ska få den ersättning som krävs för att
134 hålla hög kvalitet. Denna princip är mer intressant och en rimligare
135 hållning då alternativet är att vissa utbildningar får omotiverat höga
136 ersättningar medan vissa tillåts hålla en låg kvalitet, något som SFS
137 rimligtvis är emot.

138 Det nuvarande stycket beskriver ett resurstilldelningssystem som utgår
139 från lärosätenas beräkning av vad utbildningar kostar, med andra ord:
140 lärosätenas bedömning av hur stor ersättning som krävs för att
141 utbildningen ska hålla hög kvalitet. Medan det är en fin tanke att alla
142 lärosäten får allt de vill, så fungerar inte det i praktiken eftersom det finns
143 resursbegränsningar. Alla lärosäten kommer rimligtvis alltid vilja ha så
144 mycket pengar som möjligt för sin utbildning. Resultatet av ett sådant
145 resursfördelningssystem hade alltså varit att alla lärosäten ska äska till
146 staten som sedan fått göra en strategisk prioritering av resursallokering.
147 Detta går mot SFS åsikt i principprogrammet att resurstilldelningssystem

148 ska vara transparenta, alltså att alla har samma information om varför ett
149 lärosäte får den tilldelning den får.

150 I stycket som föreslås tas bort nämns bland annat att SFS vill se att
151 ersättningen för utbildningen ska baseras på valet av pedagogiska upplägg
152 och olika undervisningsmetoder och inte på prislappar. Medan detta kan
153 vara ett rimligt arbetssätt för resursfördelning på till exempel en institution
154 på grund av den relativa närhet och möjlighet till dialog mellan
155 utbildningsutförare och resursprioriterare, är det en mer orimlig tanke för
156 ett nationellt resursfördelningssystem. Det resonemanget följer också
157 samma logik som tidigare – att alla lärosäten äskar medel och att staten
158 godtyckligt får styra mellan dem.

159 Allt detta aktualiseras i frågan om SFS åsikter rörande STRUT som hittas i
160 SFS remissvar. SFS starkaste och eventuellt viktigaste åsikt om
161 resurstilldelning, att det ska vara deltagandebaserat och inte
162 prestationsbaserat, är klart och tydligt med i svaret och ska stå kvar menar
163 styrelsen. Det som inte är med i remissvaret är det som styrelsen nu
164 föreslår ska tas bort. På grund av resonemangen ovan var det svårt att hålla
165 fast vid de åsikter som uttrycks i ställningstagandet och istället behövdes
166 bredare tolkningar göras. Exempelvis förespråkar SFS fortfarande ett
167 prislappssystem i remissvaret, om än ett modifierat sådant. SFS har, i
168 styrelsens mening, gjort den korrekta bedömning att frånga de detaljerade
169 åsikterna och istället utgå från mer principiella hållningar och tolkningar.
170 Styrelsen vill nu korrigera texten i ställningstagandet så att åsikterna blir
171 tydligare och mer realistiska och inte är öppna för tolkningar som riskerar
172 att gå emot andra åsikter högre upp i åsiktshierarkin.

173 ● De åsikter som kvarstår är de som rör mer principiella och tidsaktuella
174 åsikter som till exempel resonemang om ett deltagarbaserat i förhållande
175 till ett prestationsbaserat system och vissa detaljer i hur
176 resursfördelningssystem ska hanteras. Även styckets rubrik har ändrats för
177 att på ett bättre sätt spegla dess nya innehåll och andemening

178 5.2 Ett hållbart och långsiktigt resurstilldelningssystem

179 ● Delar av texten har formulerats om för att ta bort sådant som gör den
180 tidsbunden samt för att göra texten mer lättförståelig.

181 6. Tillträde till högre utbildning

182 ● Hänvisningen till SFS ställningstagande: En öppen och jämlik högskola för
183 alla har tagits bort.

184 6.1 Behörighet till högre utbildning

185 ● Texten har flyttats om för att skapa ett bättre textflöde. En del som
186 förklarar grundläggande behörighet har lagts till då den delen tagits bort i
187 nulägesbeskrivningen.

188 6.1 Urval till högre utbildning

- 189 • Underrubrikerna har tagits bort och texten har sammanfogats under
190 huvudrubriken för att skapa ett bättre textflöde.
- 191 • En mening som förklarar urvalssystemet har lagts till då den delen tagits
192 bort från nulägesbeskrivningen.
- 193 • Meningen om att högskoleprovet ska användas av individer som är i behov
194 av en andra chans har strukits. Anledningen är att styrelsen anser att det
195 är otydligt vad som avses med "en andra chans". Högskoleprovet kan utgöra
196 en möjlighet för individer att få tillgång till högre utbildning vid olika
197 tillfällen genom hela livet.
- 198 • Delar av sista stycket har strukits då de utgör upprepningar och andra
199 delar har integrerats i ovanstående stycken för att skapa ett bättre
200 textflöde.

201 **Proposition 5:**

202 **Revidering av SFS syn på högskolans**

203 **omfattning, utbud, finansiering och**

204 **antagning**

205 Förslag till beslut

206 Styrelsen föreslår fullmäktige

207 **att** anta dokumentet "SFS ställningstagande: Högre utbildnings omfattning,
208 utbud, finansiering och antagning" i sin helhet.

209 **SFS ställningstagande:**
210 **Högre utbildnings**
211 **omfattning, utbud,**
212 **finansiering och antagning**

213	Innehållsförteckning	
214	1. Inledning	9
215	2. Omfattning	9
216	2.1 Högre utbildnings kvantitet och kvalitet	9
217	2.2 Akademinns särart och avgränsning	10
218	3. Utbud	11
219	3.1 Överblick över utbildningsutbudet	11
220	3.2 Mångfald i utbildningsutbudet	11
221	3.3 Principer för vilka utbildningar som ges var	11
222	3.4 Finansiering av Massive Open Online Courses	12
223	4. Styrning av utbildningens omfattning och utbud	12
224	4.1 Statlig styrning av utbildningens omfattning och utbud	12
225	4.2 Lärosätenas styrning av utbildningens omfattning och utbud	13
226	5. Resurstilldelning	14
227	5.1 Ersätt utbildningens kostnadskrav	14
228	5.2 Ett hållbart och långsiktigt resurstilldelningssystem	14
229	6. Tillträde till högre utbildning	15
230	6.1 Behörighet till högre utbildning	15
231	6.2 Urval till högre utbildning	16
232		
233		

234 1. Inledning

235 Detta ställningstagande är ett åsiktsdokument underordnat Sveriges förenade
236 studentkårers (SFS) principprogram vars syfte är att tydliggöra SFS åsikter i
237 specifika frågor. Ställningstagandet ska vara vägledande för SFS förtroendevalda
238 och kansli. SFS ställningstagande: högre utbildnings omfattning, utbud,
239 finansiering och antagning redovisar SFS åsikter kring den högre utbildningens
240 dimensionering, vilket innefattar utbildningens omfattning och utbud, samt hur
241 dimensioneringen styrs och finansieras. Dokumentet innehåller också SFS åsikter
242 rörande tillträde till högre utbildning. Med student avses i dokumentet studenter
243 inom utbildning på grund- och avancerad nivå samt forskarutbildning, om inget
244 annat anges.
245 **#P5-1-stycke-1**

246 2. Omfattning

247 Det här avsnittet behandlar omfattningen av högre utbildning vilket innefattar hur
248 stort det totala antalet utbildningsplatser är. I dokumentet används
249 utbildningsplats som synonym för den officiella beteckningen "studieplats" för att
250 beskriva hur många studenter som ska antas till en utbildning. Avsnittet beskriver
251 också gränserna mellan högre utbildning och andra utbildningsformer.
252 **#P5-2-stycke-1**

253 2.1 Högre utbildnings kvantitet och kvalitet

254 SFS anser att antalet utbildningsplatser inom högre utbildning ska styras så att
255 alla sökande som är kvalificerade kan få plats att studera. Det innebär att det
256 totala antalet utbildningsplatser för alla utbildningar ska motsvara antalet
257 kvalificerade sökande, såvida utbildningarna håller hög kvalitet. Alla ska alltså
258 kunna få en utbildningsplats, men inte garanterat på förstahandsvalet.
259 **#P5-2-stycke-2**

260 För att kunna nå den målsättningen krävs en långsiktig planering på både
261 nationell nivå och på lärosätetsnivå, som lever upp till den höga grad av frihet som
262 SFS anser att akademien måste ha. Det krävs en flexibilitet i anslagen till högre
263 utbildning eftersom utbildningsplatser inom olika utbildningar kostar olika
264 mycket. Det totala antalet utbildningsplatser ska inte bli färre bara för att fler
265 studenter väljer en utbildning som kostar mer. SFS anser att absoluta kvantitativa
266 mål, som att ett visst antal utbildningsplatser ska finnas, eller proportionerliga
267 mål, som att en viss andel av befolkningen ska studera, inte ska vara styrande för
268 utbudet av högre utbildning. Istället bör utbildningsanslaget kontinuerligt justeras
269 för att så väl som möjligt möta den totala efterfrågan från de som söker sig till
270 högre utbildning.
271 **#P5-2-stycke-3**

272 SFS anser att all utbildning ska hålla hög kvalitet. Det finns inte nödvändigtvis en
273 motsättning mellan många platser och hög kvalitet på en utbildning. Ett högt antal
274 platser inom en utbildning kan ge större mångfald och därmed fler perspektiv för
275 att diskutera utbildningens innehåll och frågeställningar vilket är positivt ur en
276 kvalitetssynpunkt.

277 **#P5-2-stycke-4**

278 Utbytet mellan grundutbildning och forskning, så kallad forskningsanknytning, är
279 centralt inom akademien och för utbildningskvaliteten. SFS anser att ett lärosäte
280 inte ska kunna utöka antalet utbildningsplatser inom en efterfrågad utbildning om
281 god forskningsanknytning inte kan garanteras. Det är därför viktigt att miljöer
282 med stark efterfrågan på utbildning får tillräckliga forskningsanslag för att inte
283 obalans ska uppstå mellan utbildning och forskning och därmed riskera att
284 försämra utbildningskvaliteten.

285 **#P5-2-stycke-5**

286 **2.2 Akademiens särart och avgränsning**

287 Värdet av en utbildning ligger i utbildningens användbarhet för individen. En del
288 utbildningar blir mer användbara genom att vara akademiska, medan andra inte
289 blir det. En akademisk utbildning särskiljer sig från andra eftergymnasiala
290 utbildningar genom att en akademisk utbildning ger kunskaper, färdigheter eller
291 förmågor som enbart vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund och beprövad
292 erfarenhet, och som utvecklas i en nära relation med forskning. En högre
293 utbildning har också alltid en bildande funktion utöver den utbildande, och
294 inbegriper alltid generiska kunskaper utöver de ämnesspecifika. Akademien är unik
295 eftersom den ger samhället en långsiktig och fri kunskapsförsörjning.

296 **#P5-2-stycke-6**

297 En utbildning kan vara icke-akademisk av två skäl: för att den inte är avsedd att
298 vara det, eller för att den inte genomförs på ett sätt som gör den akademisk. Till de
299 utbildningar som inte är avsedda att vara akademiska hör till exempel basår och
300 andra förberedande utbildningar som ger särskild behörighet. De är placerade vid
301 lärosäten eftersom de utbildningarna gynnas av att arrangeras i samma miljö som
302 högre utbildning. Dessa utbildningar bör inte räknas in i utbildningsbudgeten men
303 gärna bedrivs i samverkan med den akademiska utbildningen.

304 **#P5-2-stycke-7**

305 Om en utbildning inte genomförs på ett sätt som gör att den har akademiska
306 kvaliteter, ska den antingen förändras eller lyftas ur akademien. Lärosätena och
307 staten ska noga avväga om en utbildning har ett akademiskt värde eller om den
308 bör bedrivs inom en annan utbildningsform, till exempel yrkeshögskolan eller
309 folkbildningen. På samma sätt bör utbildningar inom andra utbildningsformer vars
310 användbarhet skulle öka om de tillfördes akademiska kvaliteter flyttas till
311 akademien.

312 **#P5-2-stycke-8**

313 Inom samma ämnesområde kan det finnas både akademiska och icke-akademiska
314 utbildningar. Det är positivt att individer kan välja olika typer av
315 utbildningsformer inom ett visst ämnesområde. På så sätt förtydligas att olika
316 typer av utbildningar (akademiska och icke-akademiska) kan vara användbara för
317 olika individer, eftersom användbarheten utgår från individens behov.
318 **#P5-2-stycke-9**

319 **3. Utbud**

320 Det här avsnittet behandlar utbudet inom högre utbildning vilket innefattar vilka
321 olika typer av utbildningar och vilka ämnesområden den högre utbildningen ska
322 delas in i.
323 **#P5-3-stycke-1**

324 **3.1 Överblick över utbildningsutbudet**

325 Det är viktigt med en god överblick över det nationella utbildningsutbudet för att
326 kunna bedöma om det behövs förändringar av utbudet. SFS anser att en myndighet
327 ska ha i uppdrag att skapa system för överblick över utbildningsutbudet. Lärosäten
328 ska kunna använda överblicken för att ta hänsyn till sitt nationella sammanhang
329 när de dimensionerar sina utbildningar. SFS anser även att det ska finnas en
330 nationell databas för de kurser som anordnas inom ramen för forskarutbildningen
331 vid Sveriges lärosäten.
332 **#P5-3-stycke-2**

333 **3.2 Mångfald i utbildningsutbudet**

334 Det är av stort värde att det finns ett brett utbud av utbildning. Det ska finnas en
335 variation av såväl ämnesområden som former av utbildning, bland annat
336 programutbildningar och fristående kurser. En utbildning kan ha olika syften för
337 olika studenter, till exempel kvalifikation för ett arbete eller uppdrag,
338 vidareutbildning eller utbildning till följd av intresse. I den akademiska miljön ska
339 det finnas möjlighet till utbyte mellan studenter som läser olika typer av
340 utbildningar med olika syften.
341 **#P5-3-stycke-3**

342 **3.3 Principer för vilka utbildningar som ges var**

343 Det är viktigt att lärosäten kan vara självstyrande i vilka utbildningar de väljer att
344 ge. Därför är det också viktigt att lärosätet tar ansvar för att de utbildningar som
345 ges är användbara och relevanta för studenten utifrån studentens situation och
346 intressen.
347 **#P5-3-stycke-4**

348 För att alla människor ska ha möjlighet till ett fritt utbildningsval är varje
349 utbildnings geografiska spridning viktigt. SFS anser därför att det ska finnas ett

350 varierat utbildningsutbud över hela landet. Medan lärosätenas samarbete och
351 samverkan är viktig för att uppnå en god regional tillgång av utbildningar har
352 staten en central roll i att styra lärosätena för att uppnå detta. Denna styrning
353 måste utgå från studenternas efterfrågan och förutsättningarna för att uppnå hög
354 kvalitet i utbildningen. En analys över studenternas efterfrågan ska spela en
355 central roll när lärosäten erfordras examenstillstånd. En sådan analys ska även
356 omfatta förutsättningarna för effektivitet och kvalitet i utbildningen.
357 **#P5-3-stycke-5**

358 **3.4 Finansiering av Massive Open Online Courses**

359 SFS ser att Massive Open Online Courses (MOOC:s) har en potential att driva den
360 pedagogiska utvecklingen framåt, men att det inte är berättigat att ta pengar från
361 de formella utbildningarna för att bedriva ett sådant utvecklingsarbete. Därför
362 anser SFS att lärosäten inte ska få finansiera MOOC:s genom att ta pengar från
363 utbildningsanslagen. SFS anser att det behövs en nationell strategi för att skapa
364 en samsyn av hur MOOC:s ska utvecklas och finansieras.
365 **#P5-3-stycke-6**

366 **4. Styrning av utbildningens omfattning** 367 **och utbud**

368 Det här avsnittet behandlar styrning av utbildningens omfattning och utbud.
369 Styrning kan ske genom direkta beslut, genom utformning av regler och andra
370 system, och genom ekonomi.
371 **#P5-4-stycke-1**

372 **4.1 Statlig styrning av utbildningens omfattning** 373 **och utbud**

374 SFS anser att studenternas efterfrågan ska vara den viktigaste faktorn när
375 omfattningen av svensk högre utbildning styrs. Det gäller både styrningen av den
376 totala omfattningen av den högre utbildningen och omfattningen av enskilda
377 utbildningar. Det är statens ansvar att möjliggöra för lärosätena att kunna
378 anpassa sitt utbildningsutbud efter studenternas efterfrågan. Staten måste
379 undersöka hur stor efterfrågan på högre utbildning är, och ta hänsyn till hur
380 dagens utbildningsutbud påverkar efterfrågan. Lärosätena måste i sin tur ta
381 hänsyn till efterfrågan när de startar utbildningar och dimensionerar dem.
382 **#P5-4-stycke-2**

383 Staten ska finansiera högre utbildning så att den kan komma alla till del på lika
384 villkor. Staten ska kunna ställa krav på utbildningen och styra utbildningens
385 omfattning och utbud på en övergripande, nationell nivå. Styrningen ska göras
386 öppet, i dialog med departement och lärosäten och med uttalade syften.
387 Studentinflytandet måste ges insyn i alla forum där lärosäten styrs, till exempel

388 myndighetsdialoger. Styrning av utbildningens omfattning och utbud ska ske
389 genom regelverk och ekonomiska ramar för att skapa förutsägbarhet för lärosäten
390 och studenter. Styrningen måste vara långsiktig så att lärosätena har goda
391 förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

392 **#P5-4-stycke-3**

393 Statens styrning av lärosätenas utbud ska enbart ske genom utökade provningar
394 av examensrätter. Provningsen ska inte bara utgå från akademiska faktorer, utan
395 även bedömningar av utbildningens strukturella och studiesociala förutsättningar.
396 Det innebär till exempel att den akademiska miljöns kompetens och resurser,
397 samhällets kompetensbehov, tillgång till obligatoriska praktikplatser och
398 studentens studiemiljö och kommunikationer ska tas hänsyn till för att få
399 examensrätt för ett nytt utbildningsområde.

400 **#P5-4-stycke-4**

401 **4.2 Lärosätenas styrning av utbildningens** 402 **omfattning och utbud**

403 Lärosätena ska erbjuda den utbildning studenterna efterfrågar så länge
404 utbildningen lever upp till kriterier för akademisk utbildning. Lärosätena har
405 ansvaret för att de utbildningar de ger är akademiskt relevanta och håller hög
406 kvalitet. För att å ena sidan kunna skapa goda förutsättningar för att institutioner
407 och studenter ska kunna planera framtiden, och å andra sidan kunna erbjuda
408 studenterna relevanta utbildningsalternativ, ska lärosätet löpande och med god
409 förankring utveckla och ompröva sitt utbildningsutbud. På så sätt eftersträvas en
410 balans mellan långsiktighet och förnyelse.

411 **#P5-4-stycke-5**

412 SFS anser att det är lärosätenas skyldighet att säkerställa studentinflytande i
413 lärosätets dimensionering och utbud samt ansvar att diskutera
414 dimensioneringsfrågor med en mångfald av aktörer i samhället. Det kan bland
415 annat vara med ideella organisationer, näringsliv och offentlig sektor. Med bred
416 samverkan avgör lärosätena vad som hör till högre utbildning och vad som lämnas
417 till andra utbildningsformer. Det formella beslutet om lärosätets dimensionering
418 och utbud ska alltid fattas av lärosätet självt för att inte riskera att hota
419 akademins oberoende, frihet och vetenskapliga eller konstnärliga grund.

420 **#P5-4-stycke-6**

421 Lärosäten ska vara mycket försiktiga om de använder prognoser över samhällets
422 eller särskilda aktörers behov som underlag för sin dimensionering. Sådana
423 prognoser ska bara användas för de utbildningar där behovet av kompetens har
424 visat sig vara mycket lätt att förutsäga.

425 **#P5-4-stycke-7**

426 5. Resurstilldelning

427 Det här avsnittet behandlar resurstilldelning vilket innefattar hur
428 dimensioneringen av högre utbildning ska finansieras. Resurstilldelningen handlar
429 om hur utbildningarna bekostas och hur mycket resurser olika utbildningar ska få
430 men också om hur staten ger lärosäten pengar och hur lärosäten använder
431 pengarna.

432 **#P5-5-stycke-1**

433 5.1 Ersätt utbildningens kostnadskrav

434 SFS anser att resurstilldelningssystemet ska vara utformat så att ersättningen för
435 utbildningen motsvarar utbildningens kostnadskrav för att den ska hålla hög
436 kvalitet. SFS ställer sig bakom en resurstilldelning som i hög utsträckning är
437 deltagandebaserad snarare än prestationsbaserad. På så vis drabbas inte lärosätet
438 och studentgruppen som helhet inom en utbildning om vissa studenter inte skulle
439 bli godkända på utbildningen, och lärosätets ersättning för utbildningen
440 överensstämmer bättre med den faktiska kostnaden för att utbilda en student. Det
441 skulle också minska ekonomiska incitament till överintag. Ett prestationsbaserat
442 system riskerar att över tid minska de krav som ställs på studenterna inom
443 utbildningens examination vilket i sin tur riskerar leda till mindre stöd för
444 studenterna eftersom förväntningarna på dem är lägre. Detta leder i sin tur till en
445 sänkt utbildningskvalitet som riskerar att ytterligare sänka de krav som ställs
446 vilket leder till en ond spiral.

447 **#P5-5-stycke-2**

448 Befintliga utbildningar ska inte bli lidande av förändringar i
449 resurstilldelningssystemet och av denna anledning kan övergångsregler vid
450 förändring i resurstilldelningssystem behövas. Utbildning som sker i samarbete
451 med externa aktörer får inte leda till urholkning av utbildningsmedel. När det
452 gäller forskarutbildning ska lärosäten avsätta så mycket medel att doktorandernas
453 utbildningsmiljö och utbildning är säkrad så länge studierna pågår.

454 **#P5-5-stycke-3**

455 5.2 Ett hållbart och långsiktigt 456 resurstilldelningssystem

457 Högre utbildning är beroende av ekonomisk långsiktighet för att kunna sätta
458 utbildningskvalitet i centrum. Framtida urholkning av anslagen måste förhindras.
459 Det får därför inte finnas några krav på produktivitetsökning och pris- och
460 löneomräkningen måste motsvara den faktiska kostnadsökningen. För att
461 ytterligare motverka urholkningen av resurser till högre utbildning bör statliga
462 bolag och myndigheter vars främsta syfte är att tillhandahålla varor och tjänster
463 till lärosäten primärt göra det som en service för att underlätta lärosätenas
464 verksamhet. Detta innebär att de inte ska få göra oskäligt överskott på de varor
465 och tjänster som tillhandahålls. Dessutom måste en finansieringsprincip som

466 innebär att staten inte kan ge lärosäten nya uppdrag utan att öka
467 resurstilldelningen omfatta all verksamhet vid lärosätena. På så vis kan nya
468 uppdrag ges till lärosätena utan att deras ekonomiska planering äventyras.
469 **#P5-5-stycke-4**

470 **6. Tillträde till högre utbildning**

471 Det här avsnittet behandlar tillträdesfrågor vilket innefattar hur studenter antas
472 till högre utbildning. Tillträdessystemet gör skillnad på frågor om behörighet och
473 frågor om urval. Behörighet handlar om vilka kvalifikationer en person måste ha
474 för att kunna antas till en utbildning. Urval handlar om vilka av de behöriga
475 sökande som antas till utbildningen. Inom urvalssystemet finns olika
476 urvalsinstrument som till exempel betyg, högskoleprov och alternativa
477 antagningsformer.
478 **#P5-6-stycke-1**

479 **6.1 Behörighet till högre utbildning**

480 Behörighetsnivån för en högre utbildning måste kunna motiveras utifrån vad som
481 krävs för att kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kraven för behörighet ska vara
482 helt nödvändiga, vilket betyder att de ska kunna motiveras utifrån utbildningens
483 mål och innehåll. Kraven ska utformas som uppnådda lärandemål, och får inte
484 vara rituella till sin karaktär. Till exempel ska krav på en viss typ av
485 examensarbete, avgift eller arbetslivserfarenhet inte förekomma, eftersom formen
486 inte i sig utgör en kompetens. De kompetenser som kan tillgodogöras genom en
487 yrkespraktik kan istället beskrivas i termer av uppnådda lärandemål.
488 Lämplighetsprövningar ska inte förekomma eftersom de inte är rättssäkra och
489 riskerar att hindra personer med rätt förkunskaper från att studera. Istället ska
490 urvalet göras utifrån den sökandes kunskaper och färdigheter. Utbildningen ska ge
491 förutsättningar för alla behöriga sökanden att uppfylla utbildningens mål utifrån
492 förkunskapskraven.
493 **#P5-6-stycke-2**

494 Behörighetskrav ska beskrivas i termer av grundläggande och särskild behörighet.
495 Utgångspunkten är att all högre utbildning kräver grundläggande behörighet
496 vilket innebär att en presumtiv student ska ha godkänt betyg i ett antal särskilda
497 gymnasiekurser eller ha bedömts inneha motsvarande kompetens. Vid sidan av
498 grundläggande behörighet kan det finnas utbildningar som kräver särskild
499 behörighet vilket är ytterligare kompetenskrav utöver den grundläggande
500 behörigheten. Särskild behörighet ska beskrivas i områdesbehörigheter för att
501 sökande lätt ska kunna överblicka behörighetskraven.
502 **#P5-6-stycke-3**

503 SFS anser att alla som har rätt kompetens ska få tillträde till högre utbildning,
504 oavsett vilket utbildningssystem en har studerat inom och oavsett om en haft
505 möjlighet att studera inom högre utbildning. Alla sökande ska ha rätt att få

506 formella utbildningsmeriter, till exempel utländska betyg, validerade för att bli
507 behöriga till svensk högre utbildning. Alla sökande ska också berättigas en
508 bedömning av deras reella kompetens (det vill säga kompetens från arbetsliv, icke-
509 formell utbildning och informellt lärande) och om kompetensen motsvarar
510 grundläggande eller särskild behörighet. Bedömningarna ska uttryckas så att de
511 kan användas till att söka olika utbildningar inom det ordinarie
512 antagningssystemet. Därför ska det också finnas rättssäkra nationella kriterier och
513 rutiner för bedömning av reell kompetens.

514 **#P5-6-stycke-4**

515 Den grundläggande behörighetsnivån ska harmoniseras med examensmålen för
516 gymnasiets samtliga program. SFS anser att det är statens ansvar att
517 utbildningskedjan hänger ihop och att det inte uppstår glapp mellan utbildning på
518 gymnasial nivå och högre utbildning. Även om inte alla gymnasieutbildningar
519 behöver ge alla områdesbehörigheter ska alla gymnasieprogram ge grundläggande
520 behörighet. Annars kan studenters gymnasieval utestänga dem från högre
521 utbildning med konsekvenser för akademins öppenhet och representativitet.

522 **#P5-6-stycke-5**

523 SFS anser att behörighetskraven på avancerad nivå ska vara utformade så att
524 sökande med olika kandidatutbildningar kan antas, om inte specifika förkunskaper
525 krävs. Det innebär att en examen på grundläggande nivå i normalfallet bör ge
526 behörighet till program på avancerad nivå även inom närliggande ämnesområden
527 där studenterna har tillräckliga förkunskaper för att klara av utbildningen.
528 Behörigheten till avancerad nivå ska spegla att kunskaper och färdigheter inom
529 högre utbildning ska vara generella.

530 **#P5-6-stycke-6**

531 Den som har avlagt examen på avancerad nivå eller har motsvarande
532 kvalifikationer ska vara behörig att söka forskarutbildning inom sitt
533 ämnesområde. Eftersom forskarutbildning i normalfallet också är en tjänst och den
534 som antas till forskarutbildning normalt ska anställas, måste antagningen också
535 pröva om den sökande uppfyller kraven för en doktorandtjänst. Doktorandplatser
536 måste utlysas öppet och bedömning ske mot en tydlig beskrivning av programmet
537 och tjänsten. Det ska vid utlysning av forskartjänst alltid vara tydligt om tjänsten
538 avser en licentiatexamen eller doktorsexamen.

539 **#P5-6-stycke-7**

540 SFS anser att en behörighetsgivande förutbildning, till exempel ett basår, ska
541 kunna ge en garanterad plats vid någon av de utbildningar som förutbildningen ger
542 behörighet till. Behörighetsgivande förutbildning är ett viktigt verktyg för att
543 bredda rekryteringen till vissa utbildningar.

544 **#P5-6-stycke-8**

545 **6.2 Urval till högre utbildning**

546 Urvalssystemets syfte är att välja vilka studenter som antas när det är konkurrens
547 om utbildningsplatser i en utbildning. Det är viktigt att urvalet till högre

548 utbildning uppfattas som legitimt av samhället, oavsett vilket antagningssystem
549 som används. Därför måste systemet vara transparent, förutsägbart och rättvist.
550 **#P5-6-stycke-9**

551 För att uppfattas som legitimt ska urvalssystemet vara konkurrensbaserat och
552 utgå från studenternas meriter. Separata antagningskvoter för avgiftsbelagda
553 studenter är något som SFS vänder sig starkt emot. För att kunna anta personer
554 med olika bakgrund, erfarenheter och typer av meriter behövs flera olika
555 urvalsinstrument. Utfallen i ett konkurrensbaserat system med olika
556 urvalsinstrument är inte jämförbara. Eftersom systemet inte kan ta hänsyn till
557 individers olika förutsättningar att skapa sig konkurrensfördelaktiga meriter, ska
558 alla urvalsinstrument vara kostnadsfria för den sökande. Detta skapar en
559 förutsägbarhet i urvalssystemet.

560 **#P5-6-stycke-10**

561 Trots det anser SFS att ett konkurrensbaserat system med flera sätt att mäta
562 meriter är det mest rimliga att använda sig av givet den stora mängden
563 utbildningsplatser, studieorter, utbildningar och sökande. Urvalsprocessen ska
564 syfta till att anta de med bäst meriter, men utbildningsplatserna ska fördelas
565 mellan urvalsgrupperna på ett sätt som främjar breddad rekrytering.

566 **#P5-6-stycke-11**

567 Betyg från gymnasiet ska vara ett viktigt urvalsinstrument. Betygsmeriternas
568 pålitlighet bygger på att betygen är tydligt målrelaterade och att examinationen i
569 gymnasiet är rättssäker. Eftersom urvalet ska bygga på att lika meriter värderas
570 lika, ska betyg från kompletterande gymnasial utbildning, till exempel Komvux,
571 värderas lika som ordinarie gymnasiebetyg. Alla gymnasiebetyg ska ha lika
572 meritvärde för att göra systemet transparent, effektivt och för att undvika att i
573 onödan styra studenters studieval. Därför anser SFS att det inte ska finnas
574 meritpoängssystem.

575 **#P5-6-stycke-12**

576 SFS anser att högskoleprovet är ett viktigt instrument för att bredda urvalet till
577 högre utbildning, framför allt för personer utan konkurrenskraftiga
578 gymnasiebetyg. Högskoleprovet ska vara ett studiefärdighetsprov som prövar
579 färdigheten för studier utifrån studentens kunskaper. Provet ska anpassas för att
580 på ett relevant sätt undersöka studiefärdighet för det stora utbudet inom högre
581 utbildning. Högskoleprovet behöver vara en möjlighet för alla. Det kan
582 åstadkommas genom att erbjuda samma möjligheter till pedagogiska stödåtgärder
583 vid högskoleprovet som antagna studenter kan få. Det ska inte heller finnas några
584 avgifter knutna till högskoleprovet.

585 **#P5-6-stycke-13**

586 På vissa utbildningar behövs särskilda prov, så kallat alternativt urval, för att
587 mäta relevanta förkunskaper. Sådana prov ska göras så rättssäkra som möjligt, till
588 exempel genom att anonymisera dem. SFS anser att urval i form av lottning,
589 löpande urval eller öppen antagning med urval senare under utbildningen är
590 resursineffektiva och oförutsägbara.

591 **#P5-6-stycke-14**